YAHYÂ BİN MUHAMMED SA’D BAĞDADÎ

Hadîs, kırâat, tefsîr ve fıkıh âlimi. Künyesi Ebû Muhammed olup, ismi Yahyâ bin Muhammed bin Sa’d bin Kâtib’dir. Aslen Bağdâdlı olduğu için Bağdadî, Ebû Ca’fer Mensûr’un âzâdlı kölelerinden olduğu için, Hâşimî nisbet edildi. 228 (m. 843) yılında Bağdâd’da doğan Ebû Muhammed Bağdadî, doksan yaşlarında iken 318 (m. 930) yılında yine orada vefât etti. Bâb-ı Kûfe’ye defn edildi.

Küçük yaşta hadîs-i şerîf öğrenmeye ve yazmaya başlayan Ebû Muhammed Bağdadî, hadîs-i şerîf öğrenmek ve ilim tahsil etmek için birçok İslâm memleketini ziyâret etti. Şam, Irak, Mısır, Hicaz bölgelerindeki âlimlerin ilimlerinden istifâde etti. Buralarda; Hasen bin Îsâ bin Mâsercisî, Muhammed bin Süleymân Liveynâ, Yahyâ bin Süleymân bin Nidle Huzâî, Ahmed bin Menî Begâvî, Muhammed bin Yezîd Edemî, Hüseyn bin Hasen Mervezî, Yûsuf bin Mûsâ Kattân, Muhammed bin Sehl bin Asker, Muhammed bin İsmail Buhârî ve daha birçok âlimden ilim öğrendi. Kırâat, fıkıh, tefsîr ve hadîs ilimlerinde âlim ve diğer ilimlerde yüksek derecede bilgi sahibi oldu. Zamanında hadîs-i şerifleri ezberlemek ve anlamakta birçok âlimden öndeydi. Yüzbin hadîs-i şerîfi râvileriyle birlikte ezberleyerek, hadîs ilminde “hafız” oldu. Âlimler, rivâyetinde sağlam ve sika (güvenilir) olduğunu bildirdiler. İlmi, öğretmek ve Allahü teâlânın rızâsına uygun yaşamak için öğrenirdi. İnsanlara doğru yolu göstermeye gayret eder, emr-i ma’rûf ve nehy-i münker için nasîhatlarda bulunurdu.

Birçok talebe yetiştirdi. Bunların arasında ilminin üstünlüğünü herkesin kabûl ettiği âlimler de vardı. Ebû Muhammed Bağdadîden; Abdullah bin Muhammed Begâvî, Muhammed bin Amr Ceâbî, Muhammed bin Muzaffer, Ebû Ömer bin Hayve, Ebü’l-Hasen Dâre Kutnî, Ebû Hafs İbni Şahin, Ebü’l-Kâsım bin Habbâbe, Ebû Tâhir Mahles, Abdurrahmân bin Ebî Şüreyh, Kâtib Ebû Müslim, Ebû Zer Ammâr bin Muhammed ve daha birçok âlim ilim öğrenip hadîs-i şerîf rivâyet etti. Onlar da öğrendiklerini talebelerine ve halka öğretmeye gayret ettiler.

O zamanda yaşayan ve daha sonra gelen âlimlerden birçoğu onun ilmini övdü. Bunlardan Muhammed bin Muhammed Bagandî, “İlimde, onu bizden kimse geçemedi” derken Ebû Ali Nişâbûrî, “Onun akranlarından, ezberleme ve anlamada Irak’ta onun gibisi yoktur. Ezberlediğini anlardı. O, İbn-i Ebî Dâvûd’dan daha iyi hıfz eder, daha güzel anlardı” buyurdu.

Ebû Muhammed Bağdadînin rivâyet ettiği bir hadîs-i şerîfte Resûlullah (aleyhisselâm): “Sana hayadan ancak hayır gelir” buyurdu.

Fıkıh, tefsîr, kırâat ve hadîs ilimlerinde pekçok kitap yazan Ebû Muhammed Bağdâdî’nin fıkıh ilminde “Kitâb-ı Sünen”i, kırâat ilminde “Kitâb-ül-kırâat”ı, hadîs ilminde Dâre Kutnî’nin bildirdiğine göre, İbn-i Menî’nin eserinden sonra ilk sırayı işgal eden “Kitâb-ül-müsned”i meşhûrdur.

1) Târîh-i Bağdâd cild-14, sh. 231

2) El-Bidâye ven-nihâye cild-11, sh. 166

3) Tezkiret-ül-huffâz cild-2, sh. 776

4) Mu’cem-ül-müellifîn cild-13, sh. 225

5) Şezerât-üz-zeheb cild-2, sh. 280

6) El-A’lâm cild-8, sh. 164

7) Tabakât-üş-Şâfiiyye cild-3, sh. 110, 175, 270, 294, 310, 336, 343, 462